

Miljö- och räddningstjänstnämnden

Beslut angående begäran om förbud mot en vattenföring vid Hyndevad större än en fastställd nivå något över 3,0 m³/s

Fastighet KÄLBY 1:38
Verksamhetsutövare Hjälmarens vattenförbund
Anläggning/objekt Hyndevadsdammen

Miljö- och räddningstjänstnämndens beslut

Miljö- och räddningstjänstnämnden **beslutar att avslå** Örebro kommuns begäran, om att införa en begränsning i tillåtet flöde till lite över 3,0 m³/s vid Hyndevad när nivån i Hjälmarens underskrider lägsta sänkingsgräns.

Beslutet är fattat med stöd av 26 kap 9 § MB, tillsynsmyndighetens rätt att meddela förelägganden och förbud.

Så här har vi bedömt ditt ärende

Bedömningsgrunder för vårt beslut

Dom VA 15/83, avdelning 9 Vattendomstolen, Stockholms Tingsrätt

Punkt 2 - Vattenståndet får inte underskrida sänkingsgränsen +21,62 m i andra fall än som anges i punkterna 3, 5, och 8 ...

Punkt 3 - Under långvariga extrema torrperioder får vattenståndet underskrida sänkingsgränsen i den omfattning som erfordras för att upprätthålla minimivattenföring enligt punkt 4 ...

Punkt 4 - Vattenföringen får i Eskilstunaån vid Hyndevad inte understiga 3,0 m³/s och får i Hjälmare kanal inte understiga 0,1 m³/s.

Miljöbalken 26 kapitlet 9 §

En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas. Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 §.

Bedömning

Förutsättningarna att ställa in ett flöde

Dammen i Hyndevad har idag ingen automatisk reglering av flödet och ingen kontinuerlig flödesmätning. Inställning av flödet görs i huvudsak genom en beräkning av vilken lucköppningsyta som behövs vid en viss nivåskillnad för att ge tänkt flöde. Detta kontrolleras oregelbundet indirekt genom beräkning utifrån produktion av elkraft i nedströms kraftverk och ibland via flödesmätning från SMHI. Flödesinställningen beror på nivåskillnaden. Nivån nedströms Hyndevad bestäms till stor del av nedströms kraftverk och nivån uppströms dammen kan påverkas kraftigt av vindförhållanden, vilket påverkar flödet vid enskilda tidpunkter.

I undantagen från villkoren att hålla lägsta sänkingsgräns och följa räta linjen reglering, avseende de som gäller minimiflöde, så framgår att minimiflödet ska "upprätthållas". I kombination med kravet på ett minimiflöde på 3,0 m³/s så anser nämnden att tillståndet idag i praktiken medför det som Örebro begär, nämligen att flödet vid underskridande av sänkingsnivå eller räta linjens reglering ska hållas så nära minimiflödet som möjligt utan att underskrida det.

På begäran av nämnden har Hjälmarens vattenförbund (HVF) besvarat frågan om hur stora variationer i flöde som sker beroende på hur skillnaden i nivå uppströms dammen jämfört med nedströms dammen (vilket är uppströmsytan för Skogstorps kraftstation) varierar.

I svaret förtydligar HVF att med en fast lucköppningsgrad så behövs ett inställt flöde på 4,0 m³/s för att ha marginal för att vindpåverkan inte ska sänka dammens uppströmsyta så mycket att minimiflödet underskrids. Detta förutsätter att ytan nedströms inte varierar som den gjort under denna lågnivåperiod, med liknande variationer skulle ett flöde på 5,0 m³/s behövas. HVF's svar bifogas detta beslut.

Angående HVF's hantering av perioden med lågt flöde 2016-2017

Vår bedömning som tillsynsmyndighet är att HVF under lågflödesperioden har haft syftet att hålla flödet lågt, då lucköppningsgraden mellan augusti 2016 och november 2017 var avsedd att medföra 3,0 m³/s. I februari 2017 lyckades det inte och flödet blev högre än vad som kan anses behövas för att vid flödesfluktuationer inte gå under minimiflödet. I augusti lyckades det för väl och minimiflödet underskreds vid tidpunkten för SMHIs kontrollmätning.

Vårt tillsynsarbete

Nämnden har under 2017 och början av 2018 bedrivit ett aktivt tillsynsarbete med syfte att förbättra förutsättningarna att styra och kontrollera verksamheten. Detta har bland annat skett genom krav på kontrollprogram. Ett kontrollprogram har inkommit och vi har begärt kompletteringar, bland annat gällande flödesmätning. Vi har till HVF framfört att om dammen inte kan tätas på ett mer permanent sätt än hittills så är vår bedömning att kontinuerlig flödesmätning eller regelbunden mätning med kort intervall krävs.

Den 20 december 2017 förelade nämnden Skogstorps kraftverk AB som driver Skogstorps kraftverk att söka om tillstånd för verksamheten. Även detta kan komma att förbättra förutsättningarna att styra flödet över Hyndevadsdammen.

Slutsats

Nämnden kan/ska som tillsynsmyndighet agera för att få verksamheter att följa de tillstånd som utfärdats. I detta fall har det inte funnit skäl för att reglera en högsta nivå på flödet under perioder med låg nivå i Hjälmaren i tillståndet. Däremot medför tillståndets skrivning att HVF ska sträva mot ett flöde som ligger så nära minimiflödet som möjligt när sänkingsgränsen underskrids. Vår bedömning är att så skett. Att fastslå ett högsta flöde som ändå har en marginal för nivåvariationer över dammen skulle inte medföra att flödet sänks på det sätt som Örebro kommun efterfrågat. Det skulle kunna tolkas som en tillåtelse att släppa 5 m³/s istället för att generellt minimera flödet, vilket skulle ge en olycklig signal om prioriteringar som vad vi förstår inte heller Örebro kommun önskar.

De stora variationer i flödet som sker utanför verksamhetens rådighet gör att det inte är önskvärt att fastslå ett högsta flöde, då det inte skulle ha annan effekt än att sträva efter att hålla minimiflödet med en viss marginal och ändå kräva omfattande kontrollmätningar för att säkerställa att det fastställda flödet hålls.

När HVFs kontrollprogram är klart och kontrollen av verksamheten följer det, samt nödvändiga tekniska installationer är klara, så är vår bedömning att verksamhetens egenkontroll och vår tillsyn är tillräcklig för att det varken ska bli för höga eller för låga flöden vid Hyndevad i kommande perioder med låg nivå i Hjälmaren.

Örebro kommuns begäran om förbud mot att överskrida visst flöde på en nivå högre än 3,0 m³/s bör därmed avslås.

Ärendet

Den 30 juni 2017 inkom en begäran från Björn Sundin i egenskap av ordförande i Programnämnd Samhällsbyggnad i Örebro kommun. Den 5 juli 2017 avslog nämnden begäran. Den 18 juli 2017 överklagades beslutet om avslag. Den 7 februari 2018 avslog Länsstyrelsen i Södermanlands län överklagan och överlämnade den under överklagandeprocessen lämnade begäran från Örebro kommun om förbud mot en vattenföring som något överskrider en nivå om 3,0 m³/s till nämnden för handläggning, i enlighet med instansordningen.

Den 27 februari kommunicerades detta beslut i utkastform till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Örebro kommun för synpunkter. Inga synpunkter har inkommit.

Bilaga:

Svar från Hjälmarens vattenförbund angående flödesvariationer

Beslutet skickas till:

Örebro kommun
Programnämnd Samhällsbyggnad
Box 30000
701 35 ÖREBRO